

Identiteitsformatie en verandering in de persoonlijkheid tijdens de adolescentie

Martine M. C. M. Bastiaens

Universiteit Utrecht

Masterthesis (201600201)

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

Studiejaar 2016-2017

Martine Bastiaens 4006704

Supervisor: Kirsten Buist

Tweede beoordelaar: Andrik Becht

21-08-2017

Abstract

Background: This study examines to what extent identity formation predicts changes in personality traits in adolescence (10-19 years old), and to what extent the associations between identity formation and personality traits differ between early versus late adolescence.

Methods: Data from the first and fifth wave of a longitudinal Dutch study on identity formation and personality was used for this study. In 2001 the sample consisted of 930 adolescents (51.2% boys and 48.8% girls). Through self-reports, adolescents reported on identity dimensions and personality traits. Research questions were answered using a multiple hierarchical regression, correlation test, and a Fisher's z-test. **Results & conclusion:** Results of the present study show that identity formation is related to personality during early and late adolescence. The results show cross-sectional correlations of identity with personality, but not with changes in personality. This study did not find any significant effects for the identity dimensions as a predictor of changes in personality. The associations between identity formation and personality traits were found to be modestly stronger during late adolescence, but in contrast to the hypothesis in particular for commitment. More research is needed to investigate the role of age in the associations between identity and personality during adolescence. Implications and suggestions for future research are discussed.

Keywords: identity formation, personality traits, early and late adolescence.

Identiteitsformatie en Verandering in de Persoonlijkheid tijdens de Adolescentie

Het vormen van een stabiele identiteit is een belangrijke ontwikkelingstaak in de adolescentieperiode. Adolescenten verschillen in de mate waarin ze een duidelijk beeld hebben van wie ze zijn. Identiteitsonzekerheid blijkt sterk gerelateerd aan internaliserende problemen (Crocetti, Rubini, & Meeus, 2008). Zo is uit onderzoek gebleken dat adolescenten met een hoge onzekerheid over hun identiteit een verhoogd risico hebben op depressie en angst (Crocetti, Klimstra, Keijsers, Hale, & Meeus, 2009; Klimstra, 2013). Daarnaast blijkt dat identiteitsonzekerheid positief gerelateerd is aan middelengebruik en een verminderde zelfredzaamheid (Luyckx, Goossens, Soenens, & Beyers, 2006).

De identiteitsvorming in de adolescentie lijkt samen te gaan met verandering in de persoonlijkheid (Klimstra, Luyckx, Germeijs, Meeus, & Goossens, 2012). Onderzoek naar de persoonlijkheidskenmerken en persoonlijkheidstypes in relatie tot de identiteitsformatie tijdens de adolescentie heeft zich ontwikkeld in de laatste jaren (Klimstra et al., 2012). Er is echter nog weinig bekend over de verbanden en daarmee de consequenties van verandering in persoonlijkheidskenmerken in relatie tot de identiteitsformatie op basis van longitudinaal onderzoek (Klimstra, 2013; Luyckx, Goossens, Soenens, Beyers, 2006; Mc Adams & Olson, 2010). Om deze reden zal dit in de huidige studie worden onderzocht.

Identiteitsformatie en persoonlijkheidskenmerken

Het model van Marcia (1966) heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan onderzoek naar de identiteitsontwikkeling in de adolescentie. In dit model beschreef Marcia twee cruciale dimensies voor het vormen van een stabiele identiteit, namelijk exploratie en commitment (Marcia, 1966). *Exploratie* refereert aan het actief onderzoeken en overwegen van verschillende alternatieve identiteiten voorafgaand aan de besluitvorming van de eigen identiteit (Luyckx et al, 2006; Meeus, 2011). *Commitment* betreft het maken van een relatief solide beslissing over een identiteitsdomein en het handelen naar deze beslissing (Luyckx et al, 2006; Meeus, 2011). Critici stellen echter dat het model van Marcia enkel gericht is op de uitkomsten van de identiteitsformatie en niet op het proces (Crocetti et al., 2008; Luyckx et al., 2011; Meeus, 1996). Meeus breidde de conceptualisatie van Marcia uit, door te veronderstellen dat adolescenten doorgaan met actief reflecteren op en het verzamelen van informatie over deze commitment nadat zij deze commitments hebben gemaakt (Meeus, 1996). Naast aandacht voor exploratie voorafgaand aan het maken van een commitment, benadrukt Meeus dus de relevantie van exploratie na het maken van deze keuze (Meeus 1996; Meeus, 2011). Aan de hand van dit inzicht werd er onderscheid gemaakt tussen *exploratie in breadth* (exploratie voorafgaand aan het maken van de keuze) en *exploratie in depth*

(exploratie om de bestaande keuze te toetsen en valideren). Crocetti en collega's benadrukten daarnaast het belang van het begrip van hoe adolescenten identiteit door de tijd heen construeren en herzien. Daarom voegden zij een identiteitsdimensie toe, namelijk *reconsideration of commitment* (Crocetti et al., 2008). Dit verwijst naar de vergelijkingen die de adolescent maakt tussen huidige commitments en alternatieve commitments. Wanneer blijkt dat de huidige commitments niet langer bevredigend zijn zal de adolescent deze commitments veranderen (Crocetti et al., 2008). In de huidige studie wordt het identiteitsmodel van Crocetti en collega's gehanteerd, bestaande uit de drie dimensies: commitment, exploration in depth en reconsideration of commitment (Crocetti, Rubini, & Meeus, 2008; Meeus, 2011).

Persoonlijkheid betreft de individuele verschillen in hoe individuen in het algemeen denken en handelen (Lynam, Caspi, Moffitt, Raine, Loeber, & Stouthamer-Loeber, 2005; McCrae & Costa, 199). Individen met verschillende persoonlijkheden interpreteren en beleven hun omgeving verschillend (Caspi, Roberts, & Shiner, 2005). Persoonlijkheid wordt onderscheiden in het systematische en veelgebruikte Vijf Factoren Model (Akse, Hale III, Engels, Raaijmakers, & Meeus, 2004; De Fruyt, Batorls, Van Leeuwen, De Clercq, Decuyper, & Mervielde, 2006). Dit model betreft vijf persoonlijkheidskenmerken, namelijk extraversie, vindingrijkheid, welwillendheid, zorgvuldigheid, en emotionele stabiliteit (Akse, Hale III, Engels, Raaijmakers, & Meeus, 2004). *Extraversie* verwijst naar het sociale vermogen van een individu en de uiting van positieve emoties. *Vindingrijkheid* betreft de individuele interesse voor nieuwe activiteiten en ideeën (Jones, Miller, & Lynam, 2011; Lynam et al., 2005; Miller & Lynam, 2001). *Zorgvuldigheid* is zowel het vermogen om te plannen en organiseren als het vermogen controles te beheersen. *Welwillendheid* betreft het empathische vermogen en de zorg om interpersoonlijke relaties. *Emotionele stabiliteit* verwijst naar de mate van emotionele aanpassing en balans (Akse, Hale III, Engels, Raaijmakers, & Meeus, 2004).

Een toenemend aantal studies toont aan dat identiteitsdimensies gerelateerd zijn aan verschillende persoonlijkheidskenmerken in de adolescentie (Klimstra et al., 2012; Meeus, 2011; Stryker, 2007). Zo is uit onderzoek gebleken dat meer commitment gerelateerd is aan meer extraversie, welwillendheid en emotionele stabiliteit (Crocetti et al., 2008; Luykx et al., 2006). Daarnaast werd er gevonden dat meer exploration in depth gerelateerd is aan minder zorgvuldigheid (Crocetti et al., 2008). Wat betreft reconsideration of commitment is gebleken dat dit positief gerelateerd is aan openheid en extraversie en negatief gerelateerd is aan zorgvuldigheid en emotionele stabiliteit (Crocetti et al., 2008).

Adolescenten maken belangrijke veranderingen door in de richting van een volwassen persoonlijkheid. Ook ontstaat in de adolescentie een geleidelijke opkomst van een andere laag van het zelf, namelijk de identiteit (Erikson, 1950; Mc Adams & Olson, 2010). Deze identiteitsformatie veroorzaakt mogelijk een deel van de veranderingen in persoonlijkheid in de adolescentie. Volgens de Social Investment theorie wordt de toenemende mate van identificatie met en handelen naar volwassen sociale rollen, wat een kernelement is van de identiteitsformatie, gezien als een drijfveer achter veranderingen in persoonlijkheid in de adolescentie (Lodi-Smith & Roberts, 2007; Roberts, Wood, & Smith, 2005). Social Investment is de investering in, en commitment naar, volwassen sociale rollen (Roberts, Wood, & Smith, 2005; Wood & Roberts, 2006). De Social Investment theorie stelt dat leeftijdsgerelateerde levenstransities in de late adolescentie, zoals het afmaken van school, de rijping van persoonlijkheid bevordert omdat dit adolescenten dwingt tot het investeren in en zich verbinden aan nieuwe sociale rollen (Bleidorn, Klimstra, Denissen, Rentfrow, Potter, & Gosling, 2013). Dit biedt een mogelijke verklaring voor de relaties tussen identiteitsvorming en verandering in persoonlijkheidskenmerken.

Vroege versus late adolescentie

In eerder onderzoek zijn er leeftijd gerelateerde veranderingen gevonden in zowel de identiteit als de persoonlijkheidskenmerken (Klimstra et al., 2012). Zo verandert de mate van commitment niet tot nauwelijks tussen 12 en 20 jaar, neemt de mate van exploration in depth en de mate van reconsideration toe naarmate de adolescent ouder wordt (Klimstra et al., 2012). Hierbij zijn de meer reflectieve processen van de identiteitsformatie belangrijker gebleken in de late adolescentie (Klimstra et al., 2012). Daarnaast vinden de meest prominente veranderingen in persoonlijkheidskenmerken plaats in de late adolescentie tot de jong volwassenheid (Klimstra et al., 2012). Zo zijn jongvolwassenen meer welwillend, zorgvuldig en emotioneel stabiel gebleken dan adolescenten (Wood & Roberts, 2006).

Er is echter nog weinig bekend over de mate waarin het *verband* tussen identiteit en persoonlijkheid verschilt tussen de vroege en late adolescentie. Omdat de meer reflectieve processen van de identiteitsformatie belangrijker zijn gebleken in de late adolescentie wordt er in de huidige studie verwacht dat de relaties tussen zowel exploration in depth als reconsideration of commitment en de persoonlijkheid sterker zijn in de late fase van de adolescentie ten opzichte van de vroege adolescentie. Er zijn echter nog geen bevindingen die deze hypothese bevestigen. Daarom zal dit in de huidige studie onderzocht worden.

De huidige studie

In de huidige longitudinale studie ligt de focus op het verband tussen identiteitsvorming en persoonlijkheidskenmerken in de vroege en late adolescentie. De centrale onderzoeksvraag luidt: In welke mate voorspellen de identiteitsdimensies commitment, exploration in depth en reconsideration of commitment verandering in persoonlijkheidskenmerken tijdens de adolescentie? De tweede onderzoeksvraag luidt: In hoeverre zijn de relaties tussen de identiteitsdimensies en persoonlijkheidskenmerken verschillend tijdens de vroege en late adolescentie?

Er is nog nauwelijks onderzoek gedaan naar het verband tussen identiteit en veranderingen in persoonlijkheid. Uit eerder onderzoek is wel bekend dat identiteit samenhangt met persoonlijkheid (Crocetti et al., 2008; Klimstra et al., 2012; Meeus, 2011). Bovendien stelt de Social Investment theorie dat er een verband verwacht kan worden tussen identiteit en veranderingen in persoonlijkheid. Er zijn echter onvoldoende empirische en theoretische aanknopingspunten voor specifieke hypothesen omtrent het verband tussen identiteit en veranderingen in persoonlijkheid tijdens de adolescentie. Deze vraag zal daarom exploratief worden onderzocht.

Omdat de meer reflectieve processen van de identiteitsformatie belangrijker zijn gebleken in de late adolescentie wordt tot slot verwacht dat de relaties tussen zowel exploration in depth als reconsideration of commitment en de persoonlijkheidskenmerken sterker zijn tijdens de late adolescentie dan tijdens de vroege adolescentie.

Methode

Procedure en participanten

In de huidige studie werd gebruik gemaakt van data uit het longitudinale onderzoek CONflicts and Management of Relationships [CONAMORE] (Meeus, Akse, Branje, Ter Bogt, Engels, Finkenauer, et al. 2002). Voor het onderzoek werd een steekproef getrokken uit de algemene populatie onder middelbare scholieren in Nederland. In totaal waren twaalf scholen uit de provincie Utrecht betrokken bij het onderzoek. De interviewers bezochten de scholen om de adolescenten de vragenlijsten klassikaal in te laten vullen. Voor het invullen van deze vragenlijsten ontvingen zowel de adolescenten als ouders informatie over het doel van het onderzoek en tekenden ze beiden een informed consent overeenkomst. Het onderzoek is gestart in 2001 met follow-ups in 2002, 2003, 2004 en 2005. Voor de huidige studie is gebruik gemaakt van de data van wave 1 (2001) en wave 5 (2005), zodat een onderscheid kan worden gemaakt tussen de vroege en late adolescentie. Deze steekproef betrof 930 adolescenten tussen de 10 en 19 jaar met op wave 1 een gemiddelde leeftijd van 12.5 (SD 0.61, Range 5), waarvan 51,2% jongens en 48,8% meisjes. Van de totale steekproef had

77,9% een Nederlandse nationaliteit en behoorde 16,7% tot etnische minderheden uit niet-westerse landen zoals Marokko, Turkije, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Meetinstrumenten

Identiteit. Voor het meten van identiteit werd gebruik gemaakt van de Utrecht-Management of Identity Commitments Scale (U-MICS; Crocetti et al., 2008). Met deze schaal worden commitment, exploration in depth en reconsideration of commitment in de adolescentie gemeten door middel van zelfrapportage (Crocetti et al., 2008). De meting van identiteit in huidig onderzoek bestaat uit twee belangrijke identiteitsdomeinen, namelijk relationele en schoolse identiteit. Deze domeinen werden samengevoegd tot één variabele, namelijk globale identiteit. Gezien de significantie en de sterkte van de correlaties van deze twee domeinen, zoals vooraf gecontroleerd, was dit gerechtvaardigd. Beide identiteitsdomeinen zijn in wave 1 en wave 5 gemeten. Bij de meting van zowel relationele als schoolse identiteit zijn 13 items voorgelegd aan de respondenten. Elk item bestond uit 5 antwoordmogelijkheden uiteenlopend van *1 = klopt precies* tot *5 = klopt helemaal niet*. Enkele voorbeelden van stellingen die werden voorgelegd aan de respondent zijn: *Mijn opleiding geeft me zekerheid in het leven* (commitment); *Ik denk vaak na over mijn opleiding* (exploration in depth); *Mijn beste vriend(in) geeft me zekerheid in het leven* (commitment); *Vaak denk ik dat een andere opleiding mijn leven interessanter zou maken* (reconsideration of commitment). De schaalscore werd berekend door van de bij een schaal behorende items het gemiddelde te berekenen. In de huidige steekproef was van de samengevoegde schaal globale identiteit de Cronbach's alfa van commitment op beide meetmomenten respectievelijk $\alpha = .92$ en $\alpha = .87$, van in-depth exploration $\alpha = .87$ en $\alpha = .82$ en van reconsideration of commitment $\alpha = .88$ en $\alpha = .87$. De betrouwbaarheid was hiermee goed.

Persoonlijkheid. De persoonlijkheidskenmerken van de adolescenten zijn gemeten aan de hand van de Big Five persoonlijkheidskenmerken; extraversie, welwillendheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en vindingrijkheid. De persoonlijkheidskenmerken zijn gemeten in beide waves. Er werden 30 woorden over eigenschappen van mensen voorgelegd aan de respondenten, waarbij elk persoonlijkheidskenmerk 6 items bevatte. Vervolgens werd er aan de respondent gevraagd in welke mate hij/zij zelf die eigenschappen bezit. Enkele voorbeelden van woorden die werden voorgelegd aan de respondent zijn: Fantasierijk, prikkelbaar, slordig, hulpvaardig, onderzoekend, teruggetrokken en nerveus. Elk item bestond uit 7 antwoordmogelijkheden, uiteenlopend van *1 = klopt helemaal niet* tot *7 = klopt helemaal*. De schaalscore werd berekend door van de bij een schaal behorende items het gemiddelde te berekenen. In de huidige steekproef was de Cronbach's alfa voor extraversie op

wave 1 en wave 5 respectievelijk $\alpha = .76$ en $\alpha = .86$, voor welwillendheid $\alpha = .88$ en $\alpha = .80$, voor zorgvuldigheid $\alpha = .81$ en $\alpha = .88$, voor emotionele stabiliteit $\alpha = .84$ en $\alpha = .83$ en voor vindingsrijkheid $\alpha = .80$ en $\alpha = .76$. De betrouwbaarheid was hiermee goed.

Analyseplan

Allereerst werd er een selectie gemaakt van de respondenten, waarbij alleen de adolescenten die geen missende kernvariabelen hadden op zowel wave 1 als wave 5 zijn meegenomen. Vervolgens zijn voorafgaand aan de hiërarchische multiële regressieanalyse de assumpties hiervoor gecontroleerd. Deze assumpties waren homoscedasticiteit, lineaire relaties, univariate en bivariate uitbijters en een normale verdeling. Vervolgens werden de beschrijvende statistieken en de bivariate correlaties berekend voor de variabelen identiteitsdimensies en persoonlijkheidskenmerken.

Om te meten in hoeverre identiteitsdimensies veranderingen in persoonlijkheidskenmerken voorspellen zijn de hiërarchische multiële regressieanalyses stapsgewijs uitgevoerd. Hierbij was de afhankelijke variabele het persoonlijkheidskenmerk op wave 5 en werd er in stap 1 telkens het betreffende persoonlijkheidskenmerk uit wave 1 toegevoegd. Daarna zijn in stap 2 de drie identiteitsdimensies uit wave 1 toegevoegd om te meten in welke mate deze dimensies *veranderingen* in de persoonlijkheidskenmerken voorspellen. Daarnaast zijn er correlatieanalyses uitgevoerd om te toetsen in hoeverre de relaties tussen identiteitsdimensies en persoonlijkheidskenmerken verschillend zijn tijdens de vroege en late adolescentie. Eerst zijn de correlaties tussen de identiteitsdimensies en persoonlijkheidskenmerken op wave 1 en wave 5 gemeten. Hierna is er voor elke correlatie per wave een Fisher's z-toets uitgevoerd, om de correlaties op wave 1 te vergelijken met de correlaties op wave 5.

Resultaten

Kwaliteit van de data

Voorafgaand aan de analyses is de kwaliteit van de data gecontroleerd. Binnen de data van de Utrecht-Management of Identity Commitments Scale waren er geen codeerfouten opgetreden. Daarnaast was er voor de predictoren identiteitsdimensies en de afhankelijke variabelen persoonlijkheidskenmerken aan de assumpties voldaan. Er was sprake van een normaalverdeling, lineairiteit en homogeniteit. Hoewel er op zowel wave 1 als wave 5 uitbijters waren, konden de analyses gezien de grootte van de steekproef zonder verwijdering van de uitbijters worden uitgevoerd.

Beschrijvende statistieken en bivariate correlaties

Gemiddelden, standaarddeviaties en de range van commitment, exploration in depth, reconsideration of commitment en de persoonlijkheidskenmerken van de adolescenten zijn gerapporteerd in Tabel 1. Wat betreft de gemiddelden van de persoonlijkheidskenmerken is te zien dat deze nagenoeg hetzelfde zijn op wave 1 en wave 5. Zo zijn de gemiddelden van extraversie respectievelijk op wave 1 $M = 4.91$ en op wave 5 $M = 4.95$ en zijn de gemiddelden van zorgvuldigheid op beide waves gelijk. De verschillen tussen de gemiddelden op wave 1 en wave 5 zijn het grootst voor het persoonlijkheidskenmerk welwillendheid, namelijk $M = 5.05$ op wave 1 en $M = 5.44$ op wave 5.

De bivariate correlaties van alle variabelen zijn tevens in Tabel 1 weergegeven. Ten eerste blijkt uit de correlaties op wave 1 dat meer commitment significant gerelateerd is aan minder extraversie, welwillendheid, zorgvuldigheid en vindingrijkheid. Daarnaast is meer exploration in depth significant gerelateerd aan minder zorgvuldigheid en minder vindingrijkheid. Tot slot is meer reconsideration of commitment significant gerelateerd aan meer extraversie, welwillendheid, zorgvuldigheid en vindingrijkheid.

Ten tweede blijkt uit de bivariate correlatieanalyses op wave 5 dat commitment significant negatief gerelateerd is aan extraversie, welwillendheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en vindingrijkheid. Daarnaast blijkt meer exploration in depth significant gerelateerd aan meer emotionele stabiliteit en minder welwillendheid, zorgvuldigheid en vindingrijkheid. Tot slot blijkt dat reconsideration of commitment significant gerelateerd is aan meer extraversie, welwillendheid, emotionele stabiliteit en vindingrijkheid.

IDENTITEITSFORMATIE EN VERANDERING IN DE PERSOONLIJKHEID TIJDENS DE ADOLESCENTIE

Tabel 1

Bivariate correlaties, Gemiddelden, Standaarddeviaties en Range van de onderzochte variabelen in Wave 1 en Wave 5 (N=930)

<i>Variabelen wave 1</i>	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1. Commitment																
2. Exploration in depth	.66**															
3. Reconsideration	.14**	.41**														
4. Extraversie	-.05**	.04	.13**													
5. Welwillendheid	-.11**	-.04	.27**	-.05												
6. Zorgvuldigheid	-.13**	-.11**	.08**	-.19**	.56**											
7. Emotionele stabiliteit	-.02	.07*	.03	.58**	-.29**	.26**										
8. Vindingrijkheid	-.09*	-.11**	.14**	-.18**	.67**	.43**	-.43**									
<i>Variabelen wave 5</i>																
9. Commitment	.23**	.15**	-.02	-.07	-.07	-.04	-.06	-.01								
10. Exploration in depth	.17**	.25**	.10**	.04	.03	-.03	.05	.07	.51**							
11. Reconsideration	.02	.14**	.30**	.14**	.14**	.04	.12**	.04	-.25**	.12**						
12. Extraversie	-.13**	-.08**	.04	.36**	.03	-.04	.15**	-.03	-.20**	-.06	.14**					
13. Welwillendheid	-.08**	.02	.17**	.16**	.25**	.10**	.04	.12**	-.21**	-.07*	.31**	-.21**				
14. Zorgvuldigheid	-.09**	-.11**	-.03	-.02	.06	.40**	-.03	.01	-.15**	-.18**	.01	-.10**	.23**			
15. Emotionele stabiliteit	-.04	.00	-.02	.18**	-.03	-.03	.30**	-.08*	-.07*	.12**	.10**	.49**	-.06	-.12**		
16. Vindingrijkheid	-.05	-.04	.05	.05	.17**	.10**	-.04	.34**	-.07*	-.06	.11**	.07	.46**	.17**	-.19**	
M	2.35	2.80	3.92	4.91	5.05	4.17	4.66	4.33	2.24	2.79	4.16	4.94	5.44	4.17	4.63	4.69
SD	0.73	0.76	0.93	1.12	1.20	1.23	1.25	1.22	0.57	0.62	0.74	1.13	0.76	1.22	1.10	1.01
Range	1-5	1-5	1-5	1-7	1-7	1-7	1-8	1-7	1-4	1-5	1-5	2-7	2-7	1-7	1-7	2-7

* $p < .05$, ** $p < .01$

Identiteitsdimensies als predictor voor verandering in de persoonlijkheidskenmerken

Om te meten in welke mate de drie identiteitsdimensies veranderingen voorspellen in persoonlijkheidskenmerken tijdens de adolescentie, zijn er hiërarchische multiple regressieanalyses uitgevoerd. In deze regressieanalyses was het betreffende persoonlijkheidskenmerk op wave 5 de afhankelijke variabele. In stap 1 werd het betreffende persoonlijkheidskenmerk op wave 1 toegevoegd en in stap 2 de drie identiteitsdimensies op wave 1. Uit de analyses blijkt dat geen van de drie identiteitsdimensies significant gerelateerd zijn aan verandering in persoonlijkheidskenmerken. De ongestandaardiseerde (B) en gestandaardiseerde (β) regressie coëfficiënten, de standaardfout (SE) en de change R-kwadraat (ΔR^2) voor elke predictor in het regressiemodel zijn weergegeven in Tabel 2.

De rol van leeftijd op de relaties tussen identiteitsdimensies en persoonlijkheidskenmerken

Om te meten in hoeverre het verband tussen identiteitsdimensies en persoonlijkheid verschillend zijn in de vroege versus late adolescentie, zijn er correlatieanalyses en vervolgens Fisher's z-toetsen uitgevoerd. De correlaties en resultaten van de Fisher's z-toetsen zijn weergegeven in Tabel 3. Uit deze analyses blijkt dat het verschil tussen de correlaties op wave 1 en wave 5 van commitment en extraversie significant is. De correlatie op wave 5 is significant sterker dan op wave 1. Daarnaast blijkt dat het verschil tussen de correlaties op wave 1 en 5 van exploratie met extraversie significant is. In wave 1 is een hogere mate van exploratie gerelateerd aan een hogere mate van extraversie. In wave 5 is meer exploratie echter gerelateerd aan minder extraversie. Tot slot blijkt dat de negatieve correlatie tussen commitment en welwillendheid significant sterker is in wave 5 dan in wave 1. Alle overige correlaties verschillen niet significant met elkaar op wave 1 en wave 5.

IDENTITEITSFORMATIE EN VERANDERING IN DE PERSOONLIJKHEID TIJDENS DE ADOLESCENTIE

Tabel 2

Hiërarchische multipele regressieanalyse: Afhankelijke variabele persoonlijkheidskenmerk in wave 5, Stap 1 persoonlijkheidskenmerk in wave 1, Stap 2 Identiteitsdimensies wave 1 (N=930)

	Extraversie w5				Welwillendheid w5				Zorgvuldigheid w5				Emotionele stabiliteit w5				Vindingrijkheid w5			
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2
Stap 1				.13**				.06**				.15**				.10**				.12**
Persoonlijkheidskenmerk wave 1	.38	.04	.37**		.17	.02	.25**		.40	.04	.39**		.29	.03	.31**		.30	.03	.35**	
Stap 2				.02**				.01*				.01				.00				.00
Persoonlijkheidskenmerk wave 1	.39	.04	.37**		.15	.03	.22**		.39	.04	.39**		.29	.03	.31**		.30	.03	.34**	
Commitment	-.10	.07	-.07		-.07	.05	-.06		-.02	.08	-.01		-.07	.07	.04		-.06	.07	-.04	
Exploration	-.12	.08	-.08		.03	.05	.03		-.07	.08	-.04		.03	.08	.02		.02	.07	.01	
Reconsideration of commitment	.01	.05	.01		.09	.04	.10*		-.04	.05	-.03		-.05	.05	-.04		.01	.04	.01	

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tabel 3 Fisher's Z-toets: Correlaties op beide waves, Z-score en p-waarde

	Correlatie	Correlatie	Z	p
	w1	w5		
Commitment & extraversie	-.05**	-.20**	-3.29**	.001
Exploratie & extraversie	.04	-.06	-2.16*	.031
Reconsideration & extraversie	.13**	.14**	0.22	.826
Commitment & welwillendheid	-.11**	-.21**	2.21*	.027
Exploration & welwillendheid	-.04	-.07*	-0.65	.517
Reconsideration & welwillendheid	.27**	.31**	0.94	.347
Commitment & zorgvuldigheid	-.13**	-.15**	-0.44	.661
Exploration & zorgvuldigheid	-.11**	-.18**	-1.54	.124
Reconsideration & zorgvuldigheid	.08**	.01	-1.51	.131
Commitment & emotionele stabiliteit	-.02	-.07*	-1.08	.281
Exploration & emotionele stabiliteit	.07*	.12**	1.09	.277
Reconsideration & emotionele stabiliteit	.03	.10**	1.51	.130
Commitment & vindingrijkheid	-.09*	-.07*	0.43	.665
Exploration & vindingrijkheid	-.11**	-.06	1.09	.278
Reconsideration & vindingrijkheid	.14**	.11**	-0.66	.512

* $p < .05$, ** $p < .01$

Discussie en conclusie

In de huidige studie is onderzocht in welke mate identiteitsdimensies voorspellers zijn voor verandering in persoonlijkheid en of deze relaties verschillen in de vroege versus late adolescentie. Uit de resultaten bleek dat identiteit en persoonlijkheid inderdaad zowel tijdens de vroege als late adolescentie cross-sectioneel met elkaar samenhangen. Identiteit beek echter niet samen te hangen met veranderingen in persoonlijkheid door de tijd. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat wanneer er gekeken wordt naar de gemiddelden van persoonlijkheid (zie Tabel 1) er nauwelijks verschillen naar voren komen tussen beide meetmomenten. Verschillen die er niet zijn kunnen niet verklaard worden. Wanneer er nauwelijks tot geen sprake is van verandering in persoonlijkheid tijdens de adolescentie, kan deze verandering niet worden verklaard door mogelijke voorspellers zoals identiteitsformatie. Kennelijk is persoonlijkheid binnen de adolescentie binnen de huidige studie stabielier dan verwacht. De bestaande literatuur bevat dan ook enigszins tegenstrijdige bevindingen wat betreft de stabiliteit en verandering in persoonlijkheid (McAdams, 1994; Roberts & Caspi, 2001; Roberts, Caspi, & Moffitt, 2001). Zo wordt gesuggereerd dat persoonlijkheid door de tijd stabielier is dan aanvankelijk door wetenschappers werd gedacht (Roberts & Caspi, 2001;

Roberts, Caspi, & Moffitt, 2001). Uit een overzicht van het empirisch onderzoek naar persoonlijkheidsontwikkeling concludeerden Roberts en Caspi dan ook dat er sprake is van een verbazingwekkende mate van continuïteit gedurende de adolescentie en jong volwassenheid (Roberts & Caspi, 2001).

Ten tweede is er gekeken naar of het verband tussen identiteit en persoonlijkheid verschilt tussen de vroege versus de late adolescentie. Omdat de meer reflectieve processen van de identiteitsformatie belangrijker zijn gebleken in de late adolescentie (Klimstra et al., 2011; Lodi-Smith & Roberts, 2007), werd hierbij verwacht dat de relaties tussen zowel *exploration in depth* als *reconsideration of commitment* en de persoonlijkheidskenmerken sterker zouden zijn tijdens de late adolescentie dan tijdens de vroege adolescentie. Uit de resultaten bleek inderdaad dat een aantal verbanden tussen identiteit en persoonlijkheid sterker waren tijdens de late adolescentie, maar dat gold in tegenstelling tot de hypothese vooral voor *commitment*. Zo bleek dat meer *commitment* gerelateerd was aan minder extraversie en dat dit verband sterker was tijdens de late adolescentie. Daarnaast bleek het negatieve verband tussen *commitment* en welwillendheid tevens sterker in de late adolescentie. De hypothesen waren gebaseerd op kennis over identiteitsontwikkeling tijdens de adolescentie. Directe empirische studies over leeftijdsverschillen in het verband tussen identiteit en persoonlijkheid ontbreken nog. De resultaten van de huidige studie wijzen erop dat juist het verband tussen *commitment* en persoonlijkheid sterker wordt tijdens de adolescentie, maar meer onderzoek is nodig om deze bevinding te repliceren.

Beperkingen en suggesties voor toekomstig onderzoek

Hoewel de huidige studie een relevante bijdrage levert aan uitbreiding van kennis over het verband tussen identiteit en persoonlijkheid tijdens de adolescentie, dient er rekening te worden gehouden met een aantal beperkingen. Ten eerste is er enkel gebruik gemaakt van vragenlijsten die ingevuld zijn door adolescenten. Dit zorgt voor een beperkte weergave van de werkelijkheid, waarbij er slechts vanuit één perspectief wordt gekeken. Het gevaar dat hierbij ontstaat is dat er ongewild een sterkere samenhang wordt gevonden tussen de concepten dan in werkelijkheid het geval is. Dit wordt ook wel de gedeelde methode variantie genoemd (Lindell & Whitney, 2001). Ter voorkoming van deze gedeelde methode variantie, is het in toekomstig onderzoek van belang om meerdere informanten te betrekken in het onderzoek. Voor het meten van identiteit ligt dit wegens het introspectieve karakter van dit begrip minder voor de hand. Echter, voor het meten van persoonlijkheid zouden gezinsleden of andere mensen die de adolescent goed kennen bevraagd kunnen worden.

Ten tweede was in de huidige studie de leeftijdsrange op beide meetmomenten vrij breed, waardoor het niet mogelijk was om leeftijd als moderator op te nemen in het model. In de huidige studie had het versmallen van de leeftijdsrange bijna een halvering van de steekproef opgeleverd. Voor vervolgonderzoek zou het echter interessant zijn om deze leeftijdsgroepen smaller te maken. Deze meer solide leeftijdsgroepen kunnen dan worden gebruikt om het moderatie-effect van leeftijd te meten, om zo een duidelijker beeld te vormen van het effect van leeftijd op de relaties tussen identiteitsformatie en verandering in persoonlijkheid.

Ten slotte is er in de huidige studie zoals eerdergenoemd op basis van bestaande literatuur vanuit gegaan dat persoonlijkheid ten opzichte van de identiteitsvorming de meer robuuste variabele is (Caspi & Roberts 1999). Omdat uit de huidige studie blijkt dat identiteitsvorming geen voorspeller is voor verandering in persoonlijkheid, is het om een vollediger beeld te vormen van deze relaties voor vervolgonderzoek van belang om de bidirectionaliteit van deze relaties te onderzoeken. Daarnaast is het van belang om in vervolgonderzoek tevens meer aandacht te hebben voor alternatieve factoren die verandering in persoonlijkheid zouden kunnen voorspellen, zoals het gezinsfunctioneren en culturele factoren (Soenens, Vansteenkiste, & Petegem, 2015).

Conclusie

De huidige studie levert een relevante bijdrage aan uitbreiding van kennis over het verband tussen identiteit en persoonlijkheid tijdens de adolescentie. Het is immers één van de eerste studies waarin gekeken is naar het verband tussen identiteit en *veranderingen* in persoonlijkheid. Bovendien is het één van de eerste onderzoeken naar verschillen tussen vroege en late adolescentie in de samenhang tussen identiteit en persoonlijkheid. Ondanks enkele beperkingen van de huidige studie, blijkt uit deze studie dat tijdens de vroege en late adolescentie identiteit samenhangt met persoonlijkheid, maar niet met veranderingen in persoonlijkheid. Identiteit lijkt tijdens de late adolescentie belangrijker te zijn voor het voorspellen van persoonlijkheidskenmerken dan tijdens de vroege adolescentie, maar dat geldt in tegenstelling tot de hypothese vooral voor commitment. Meer onderzoek is nog nodig naar de rol van leeftijd in het verband tussen identiteit en persoonlijkheid tijdens de adolescentie.

Literatuur

- Akse, J., Hale III, W. W., Engels, R. C., Raaijmakers, Q. A., & Meeus, W. H. (2004). Personality, perceived parental rejection and problem behavior in adolescence. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *39*, 980-988.
doi:10.1007/s00127-004-0834-5
- Bleidorn W., Klimstra, T. A., Denissen, J. J., Rentfrow, P. J., Potter, J., & Gosling, S. D. (2013). Personality maturation around the world: A cross-cultural examination of Social Investment Theory. *Psychological Science*, *24*, 2530-2540.
doi:10.1177/0956797613498396
- Caspi, A., Roberts, B. W., & Shiner, R. L. (2005). Personality development: Stability and change. *Annual Review of Psychology*, *56*, 453-484. doi:10.1146/55.090902.141913
- Caspi, A., & Roberts, B. W. (1999). Personality change and continuity across the life course. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality theory and research* (Vol. 2, pp. 300–326). New York: Guilford Press
- Crocetti, E., Klimstra, T., Keijsers, L., Hale, W. W., & Meeus, W. (2009). Anxiety trajectories and identity development in adolescence: A five-wave longitudinal study. *Journal of Youth Adolescence*, *38*, 839-849. doi:10.1007/s10964-008-9302-y
- Crocetti, E., Rubini, M., Meeus, W. (2008). Capturing the dynamics of identity formation in various ethnic groups: Development and validation of a three-dimensional model. *Journal of Adolescence*, *31*, 207-222. doi:10.1016/j.adolescence.2007.09.002
- De Fruyt, F., Bartels, M., Van Leeuwen, K. G., De Clercq, B., Decuyper, M., & Mervielde, I. (2006). Five types of personality continuity in childhood and adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, *91*, 538–552. doi:10.1037/0022-3514.91.3.538
- Jones, S. E., Miller, J. D., & Lynam, D. R. (2011). Personality, antisocial behavior, and aggression: A meta-analytic review. *Journal of Criminal Justice*, *39*, 329-337.
doi:10.1016/j.jcrimjus.2011.03.004
- Klimstra, T. (2013). Adolescent personality development and identity formation. *Child Development Perspectives*, *7*, 80-84. doi:10.1111/cdep.12017
- Klimstra, T. A., Luyckx, K., Germeijs, V., Meeus, W. H. J., Goossens, L. (2012). Personality traits and educational identity formation in late adolescents: Longitudinal association and academic progress. *Journal of Youth Adolescence*, *41*, 346-361.
doi:10.1007/s10964-011-9734-7

- Lindell, M. K., & Whitney, D. J. (2001). Accounting for common method variance in cross-sectional research designs. *Journal of Applied Psychology, 56*, 114-121.
doi:10.1037//0021-9010.86.1.114
- Lodi-Smith, J., & Roberts, B. W. (2007). Social investment and personality: A meta-analysis of the relationship of personality traits to investment in work, family, religion, and volunteerism. *Personality and Social Psychology Review, 11*, 68–86.
doi:10.1177/1088868306294590
- Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., & Beyers, W. (2006). Unpacking commitment and exploration: Preliminary validation of an integrative model of late adolescent identity formation. *Journal of Adolescence, 29*, 361-378.
doi:10.1016/j.adolescence.2005.03.008
- Lynam, D. R., Caspi, A., Moffitt, T. E., Raine, A., Loeber, R., & Stouthamer-Loeber, M. (2005). Adolescent psychopathy and the Big Five: Results from two samples. *Journal of Abnormal Child Psychology, 33*, 431-443. doi:10.1007/s10648-005-5724-0
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology, 3*, 551-558. doi:10.1037/h0023281
- McAdams, D. P. (1994). Can personality change? Levels of stability and growth in the personality across the life span. In T. F. Heatherton & J. L. Weinberger (Eds.), *Can personality change?* (pp. 299–313). Washington, DC: American Psychological Association
- McAdams, D. P., & Olson, B. D. (2010). Personality development: Continuity and change over the life course. *Annual Review of Psychology, 61*, 204-217.
doi:10.1146/093008.100507
- McCrae, R. R., & Costa, P. T., Jr. (1999). A Five-Factor theory of personality. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed., pp. 139–153). New York: Guilford Press
- Meeus, W. H. J. (1996). Studies on identity development in adolescence: An overview of research and some new data. *Journal of Youth and Adolescence, 25*, 569-598. doi:0047-2891/96/1000-056909.50/0
- Meeus, W. (2011). The study of adolescent identity formation 2000-2010: A review of longitudinal research. *Journal of Research on Adolescence, 21*, 75-94.
doi:10.1111/j.1532-7795.2010.00716.x

- Miller, J. D., & Lynam, D. (2001). Structural models of personality and their relation to antisocial behavior: A meta-analytic review. *Criminology*, *39*, 765-798.
doi:10.1111/j.1745-9125.2001.tb00940.x
- Roberts, B. W., & Caspi, A. (2001). Personality development and the person-situation debate: It's déjàvu all over again. *Psychological Inquiry*, *12*, 104–109.
doi:10.1207/S15327965PLI1202-04
- Roberts, B. W., Caspi, A., & Moffitt, T. (2001). The kids are alright: Growth and stability in personality development from adolescence to adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, *81*, 670–683. doi:10.1037/0022-3514.81.4.670
- Roberts, B. W., Wood, D., & Smith, J. L. (2005). Evaluating five factor theory and social investment perspectives on personality development. *Journal of Research in Personality*, *39*, 166–184. doi:10.1016/j.jrp.2004.08.002
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., & Petegem, S. van. (2015). Let us not throw out the baby with the bathwater: Applying the principle of universalism without uniformity to autonomy-supportive and controlling parenting. *Child Development Perspectives*, *9*, 44-49. doi:10.1111/cdep.12103
- Stryker, S. (2007). Identity theory and personality theory: Mutual relevance. *Journal of Personality*, *75*. doi:10.1111/j.1467-6494.2007.00468.x
- Wood, D., & Roberts, B. W. (2006). Cross-sectional and longitudinal tests of the personality and role identity structural model (PRISM). *Journal of Personality*, *74*, 779-809.
doi:10.1111/j.1467-6494.2006.00392.x